

Ярослава Василькевич,
кандидатка психологічних наук, доцент кафедри психології
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КРЕАТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

У дослідженнях творчості у зв'язку зі статтю виявляються такі тенденції: переважання орієнтації на статеві відмінності, аніж на подібність жінок і чоловіків; перенесення даних із суміжних сфер (інтелект, обдарованість, геніальність) на творчість швидше, ніж врахування статевих особливостей власне творчості; домінування досліджень творчості в зв'язку зі статтю скоріше за критерієм кількісних відмінностей, ніж орієнтація на структурний підхід [1, с. 127].

У дослідженнях творчості за критерієм статі умовно виділяють дві традиції: 1) прямі порівняння креативності у жінок і чоловіків; 2) внески статі у креативність з позиції структурного підходу [1, с. 135].

Статеві порівняння за креативністю призводять до суперечливих результатів. В. Дружинін, Т. Виноградова, В. Семенов, І. Грошев, А. Челнокова та інші учені заперечують відмінності між особами жіночої та чоловічої статі за креативністю. Г. Айзенк і Л. Кемін, Т. Баришева, В. Єремеева і Т. Хрїзман, О. Разумнікова, Н. Шумакова виявили міжстатеві відмінності за різними параметрами креативності. За деякими дослідженнями вираженість креативності жінок і чоловіків визначається видом креативності: в осіб жіночої статі переважає вербальна креативність, а в осіб чоловічої – образна креативність.

Гендерні відмінності в структурі креативності обумовлені, перш за все, соціальними факторами. Суспільство і культура жорстко регламентують соціальні статуси жінок і чоловіків. Ригідні статево-рольові настанови та очікування супроводжують весь процес соціалізації особистості впродовж життя, різні для жінок і чоловіків, і, таким чином, створюють нерівні умови для розвитку і реалізації творчого потенціалу. Жорсткий розподіл статевих ролей виявляється перешкодою для розвитку креативності індивідів обох статей. Зміни статево-рольових стереотипів, підвищення психологічної культури в сфері теорії та технологій творчості, певною мірою можуть компенсувати соціально обумовлені міжстатеві відмінності в структурі креативності.

Структурний підхід розглядає проблему внесків статі в креативність більш комплексно та багатопланово. На своєрідність статі в креативності можуть впливати мотиви [2]. Обдаровані жінки, в порівнянні з обдарованими чоловіками, характеризуються більш низьким рівнем домагань, знаходяться під соціальним тиском необхідності виконувати сімейні обов'язки, пониженою самоповагою та більш низькими досягненнями в кар'єрі і професії [1, с. 137].

Дж. Баєр [3] виділив три групи теорій, предметом яких є стать і креативність: біологічні, розвитку та соціокультурні теорії. Біологічні теорії роблять акцент на генетичному походженні статевих відмінностей у творчості. У теоріях розвитку звертають увагу на роль онтогенезу: в одних стадіях розвитку статеві відмінності посилюються, в інших, навпаки, – згладжуються. Соціокультурні теорії пояснюють вклади ґендеру в творчість цінностями культури та соціальними ролями, котрі призводять до диференціації жінок і чоловіків у сфері креативності. Л. Дорфман [1] виділяє ще одну групу теорій: у них психологічні та фізіологічні фактори статі в творчості розглядаються не окремо, а спільно (теорії креативності Г. Дж. Айзенка, О. Разумникової, В. Мерліна).

Таким чином, проблема статевих відмінностей творчого потенціалу особистості не має однозначного вирішення. Щодо статевих відмінностей в креативності думки дослідників також розходяться. Одні заперечують відмінності між особами жіночої та чоловічої статі за креативністю, інші виявляють перевагу осіб різної статі за різними параметрами креативності. Вивчення особливостей розвитку творчого потенціалу особистості в онтогенезі показало, що особливо шкідливою для обдарованих дітей є стереотипізація за статевою ознакою.

ЛІТЕРАТУРА

2. Творчество: от биологических оснований к социальным и культурным феноменам / под ред. Д. В. Ушакова. – М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2011. – 736 с. (Научные школы ИП РАН).
3. Amabile T. Creativity in context: update to the social psychology of creativity / T. Amabile – Boulder, CO : Westview Press, 1996.
4. Baer J. Gender differences // Encyclopedia of creativity / J. Baer, M. Runco, S. Pritzker (Eds). – San Diego et al. : Academic Press, 1999. – Vol. 1. – P. 753–758.
5. Hyde J. Sh. The gender similarities hypothesis / J. Sh. Hyde // American Psychologist. – 2005. – No 60. – P. 581–592.

Олена Васильченко,

кандидатка педагогічних наук,
старша викладачка кафедри іноземних мов
професійного спрямування
Запорізького національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ҐЕНДЕРНО-ЧУТЛИВОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Сучасні трансформаційні процеси, які відбуваються в різних сферах суспільства, глобалізація призвели до поширення впливу на студентську молодь засобів масової інформації, Інтернет-спілкування. Все це, на нашу думку, сприяє нарощенню протиріч, з якими стикається молодь: запит на сучасних лідерів, які спроможні вирішити поставлені перед ними завдання у професійній сфері і, разом з тим, потреба у фахівцях, які не